

STATISTINĖS INFORMACIJOS REVIZIJŲ ATLIKIMO, ANALIZĖS IR SKELBIMO TVARKOS APRAŠAS

I. SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Statistinės informacijos revizijų atlikimo, analizės ir skelbimo tvarkos apraše (toliau – tvarkos aprašas) nustatytas revizijų klasifikavimas, priežastys, atlikimo, kokybės rodiklių analizės ir skelbimo tvarka.
2. Lietuvos statistikos departamento (toliau – departamentas) taikoma revizijų politika užtikrina skelbiamos statistinės informacijos kokybę ir skaidrumą. Revizijos leidžia įtraukti naujesnę ir tikslesnę informaciją į jau paskelbtus statistinius duomenis ir tokiu būdu pagerinti ankstesnius įverčius, neįvedant laiko eilučių lūžių.
3. Tvarkos aprašas yra suderintas su Europos statistikos praktikos kodeksu.

II. SKYRIUS TIKSLAS

4. Šis tvarkos aprašas reglamentuoja revizijų klasifikavimą, pagrindinių sąlygų ir priežasčių aprašymą, revizijų atlikimo, analizės ir skelbimo dokumentavimo tvarką.
5. Tvarkos aprašu turi vadovautis departamento statistinių tyrimų / darbų vadovai, darbuotojai, rengiantys statistinę informaciją.

III. SKYRIUS REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis šiais teisės aktais ir kitais dokumentais:
  - 6.1. departamento generalinio direktoriaus 2020 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. DĮ-263 „Dėl Lietuvos statistikos departamento statistikos sklaidos ir komunikacijos taisyklių patvirtinimo“;
  - 6.2. departamento generalinio direktoriaus 2019 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. DĮ-12 „Dėl Statistinių tyrimų (rodiklių) metainformacijos aprašų rengimo, atnaujinimo ir skelbimo“;
  - 6.3. [Europos statistikos praktikos kodeksu](#), priimtu Europos statistikos sistemos komiteto 2017 m. lapkričio 16 d.;
  - 6.4. [Europos statistikos sistemos revizijų politikos, taikomos pagrindiniams Europos ekonominiams rodikliams, gairėmis](#), priimtomis Europos statistikos sistemos komiteto 2012 m. vasario mėn.;
  - 6.5. [Europos statistikos sistemos \(ESS\) kokybės ir metaduomenų ataskaitų rengimo vadovu](#), priimtu Europos statistikos sistemos komiteto 2020 m. vasario mėn.;
  - 6.6. [Makroekonominės statistikos suderinta Europos revizijų politika](#), priimta Pinigų, finansų ir mokėjimų balanso statistikos komiteto 2017 m. spalio 13 d.

IV. SKYRIUS

REVIZIJŲ KLASIFIKAVIMAS

7. Bendrąja prasme revizijos yra apibrėžiamos kaip bet kokie oficialiai paskelbto statistinio rodiklio reikšmės pakeitimai.

8. Revizijos yra klasifikuojamos pagal jų numatymą ir aprėpiamą laikotarpį.

8.1. Pagal revizijų numatymą jos yra skirstomos į planines ir neplanines revizijas:

8.1.1. **Planinė revizija** – periodiškai, iš anksto numatytais terminais, atliekama revizija. Tokios revizijos įtraukiamos į Oficialiosios statistikos portalo kalendorių, nurodant revizuotą / patikslintą laikotarpį ir skelbiamos Oficialiosios statistikos portale.

8.1.2. **Neplaninė revizija** – iš anksto nenumatyta revizija, kurią gali lemti tokios priežastys kaip reikšmingos klaidos, pastebėtos paskelbus statistinius rodiklius, nenumatyti metodikos pakeitimai, naujų statistinių duomenų šaltinių naudojimas, administravimo ar valdymo sistemų pasikeitimai. Vartotojai apie neplaninę reviziją ir jos priežastis informuojami Oficialiosios statistikos portale. Neplaninė revizija atliekama ir jos rezultatai paskelbiami per trumpiausią galimą laikotarpį nuo neplaninės revizijos poreikio atsiradimo.

8.2. Pagal aprėpiamą laikotarpį planinės revizijos skirstomos į trumpojo laikotarpio planines revizijas ir ilgojo laikotarpio planines revizijas, kurios taip pat įtraukiamos į Oficialiosios statistikos portalo kalendorių:

8.2.1. **Trumpojo laikotarpio planinė revizija** atliekama panaudojus naujus ar išsamesnius, reguliariai atliekamų statistinių tyrimų duomenis arba pasikeitus metodikoms ir perskaičius statistinius duomenis. Šios revizijos dažniausiai atliekamos kartą per mėnesį, ketvirtį ar metus po pirmojo statistinių rodiklių skelbimo. Tai einamoji revizija, nes ji daro įtaką mėnesinio ar ketvirtinio periodiškumo statistiniams rodikliams. Dažnai trumpojo laikotarpio statistiniai rodikliai yra revizuojami pagal išsamesnius ir tikslesnius visų metų statistinių tyrimų rezultatus.

8.2.2. **Ilgąjo laikotarpio planinė revizija** yra atliekama rečiau ir turi įtakos ilgesniam periodui ar visai skelbtai statistinio rodiklio reikšmių laiko eilutei. Dažniausiai tokią reviziją lemia naujo statistinių duomenų šaltinio, kurio duomenys renkami kas penkerius ar dešimt metų (pvz., atliekant surašymą, struktūrinius statistinius tyrimus), atsiradimas; bazinių metų svorių atnaujinimas, paprastai atliekamas kas penkerius metus; rengiant statistinius rodiklius vartojamų sąvokų, apibrėžimų ir (ar) klasifikatorių, tarptautinių standartų pasikeitimas; naujų teisės aktų, reglamentuojančių statistinės informacijos rengimą, įsigaliojimas.

V. SKYRIUS

REVIZIJŲ SĄLYGOS IR PRIEŽASTYS

9. Revizijų atlikimą lemia trys pagrindiniai veiksniai: vartotojų poreikių tenkinimas, patikimumo ir objektyvumo užtikrinimas ir išteklių valdymas.

9.1. Siekiant patenkinti vartotojų poreikius, užtikrinama:

9.1.1. Pirmojo skelbimo ir po jo einančios revizijos savalaikiškumas bei punctualumas. Valstybės strategijos rengėjai, investuotojai, tarptautinės organizacijos, žiniasklaida, išskirtinę reikšmę skiria statistinės informacijos savalaikiškumui, kurio svarbiausia išraiška yra greitas statistinės informacijos skelbimas, atitinkantis vartotojų poreikius. Labai svarbu, kad pirmojo skelbimo ir po jo einančios revizijos laikas būtų iš anksto žinomas bei stabilus.

9.1.2. Tikslumas. Netikslios statistinės informacijos panaudojimas gali būti neteisingų sprendimų priežastis. Statistinė informacija, kuri po mėnesio ar ketvirčio revizijos gerokai patikslinama, yra netinkama ir klaidina vartotojus, todėl svarbu įvertinti revizijos metu gautos statistinės informacijos pokytį.

9.1.3. Nuoseklumas laiko atžvilgiu. Atlikus revizijas patikslinti statistiniai rodikliai turi būti tuo pačiu metu paskelbti visuose statistinės informacijos šaltiniuose.

9.1.4. Palyginamumas ir suderinamumas su kitomis susijusiomis statistinių rodiklių laiko eilutėmis. Atliekant revizijas, statistinių rodiklių suderinamumui pasiekti yra naudojamas balansavimo (angl. *benchmarking*) metodas.

9.2. Atliekant revizijas turi būti siekiama užtikrinti išlaidų efektyvumą, optimaliai subalansuojant statistinės informacijos savalaikiškumą, tikslumo poreikius ir departamento išlaidas.

9.3. Siekiant sumažinti atliekamų revizijų neigiamą poveikį, vartotojams reikalingas aiškus revizijų dokumentavimas. Statistinė informacija turi būti identifikuota kaip išankstinė, negalutinė, patikslinta ir pan. Rodiklių duomenų bazėje, informaciniuose pranešimuose ir kituose statistinės informacijos šaltiniuose prie statistinių rodiklių tyrimo vadovas turi pažymėti atitinkamą sutartinį simbolį (išankstinė, patikslinta, perskaičiuota informacija ir t.t.).

9.4. Vartotojams yra prieinamas ir viešas Oficialiosios statistikos portalo kalendorius, kuriame galima rasti revizuojamą / tikslinamą laikotarpį. Planinės revizijos, revizavimo tvarka ir revizijų analizės rezultatai vartotojui pateikiami metainformacijos aprašuose ir / ar informaciniuose pranešimuose.

10. Revizijų priežastys gali būti šios:

10.1. Statistinių duomenų, naudojamų statistinio rodiklio reikšmei apskaičiuoti, papildymas, tikslinimas. Tenkinant statistinės informacijos poreikį dažnai yra skelbiami išankstiniai statistiniai rodikliai, kurie vėliau, gavus visus reikalingus statistinius duomenis, yra tikslinami.

10.2. Rodiklių perskaičiavimai – bazinio laikotarpio atnaujinimas, reguliarūs mėnesiniai ar ketvirtiniai perskaičiavimai įvertinant sezono ir darbo dienų įtaką, mėnesinių ar ketvirtinių statistinių duomenų tikslinimas atsižvelgiant į metinę statistinę informaciją, perskaičiavimai, atlikti patikslinus statistinio tyrimo populiaciją, svorius, atlikus Gyventojų ir būstų surašymą.

10.3. Atnaujinta metodika – statistinių metodų, papildomų duomenų atsiradimas ir / ar apibrėžčių pasikeitimas.

10.4. Klasifikatorių pasikeitimas.

10.5. Klaidų ištaisymas – pirminių šaltinių statistinių duomenų, įvedimo klaidos ir kt.

10.6. Balansavimas – statistinių rodiklių suderinimas pagal vertinimo metodus ir laiko atžvilgiu.

11. Laiko eilutės revizija turi užtikrinti duomenų palyginamumą ir suderinamumą laiko atžvilgiu, išvengiant laiko eilutės lūžių.

VI. SKYRIUS REVIZIJŲ ATLIKIMAS, ANALIZĖ IR SKELBIMAS

12. Oficialiosios statistikos kalendorius kasmet tvirtinamas departamento generalinio direktoriaus įsakymu. Jame nurodoma departamento informacinių pranešimų, statistikos leidinių, statistinių rodiklių skelbimo data, revizijų / tikslinimų laikotarpis. Prieš teikiant tvirtinti, Oficialiosios statistikos kalendoriaus projektas teikiamas Patariamajai komisijai pritari.

12.1. Ateinančių metų Oficialiosios statistikos kalendorius paskelbiamas iki einamųjų metų gruodžio 31 d. Oficialiosios statistikos kalendorius gali būti patikslintas, kaip tai numatyta šio tvarkos aprašo 12.2 papunktyje.

12.2. Nesant galimybės publikuoti departamento rengiamos statistinės informacijos (statistikos leidinių, informacinių pranešimų, statistinių rodiklių ar revizijų / tikslinimų) Oficialiosios statistikos kalendoriuje numatytais terminais arba atsiradus poreikiui publikuoti tam tikrą statistinę informaciją, informacijos rengėjas apie tai ne vėliau kaip prieš tris darbo dienas raštu praneša departamento generaliniam direktoriui, kuratoriui ir Statistikos sklaidos ir komunikacijos skyriui (toliau – SSKS), kuris parengia atitinkamo kalendoriaus įsakymo pakeitimo įsakymo projektą, nurodydamas informacijos paskelbimo datą. Departamento generaliniam direktoriui patvirtinus atitinkamo kalendoriaus įsakymo pakeitimo įsakymą, SSKS patikslina informacijos skelbimo laiką Oficialiosios statistikos kalendoriuje ir apie pasikeitimus informuoja vartotojus.

13. Departamento statistinių tyrimų / darbų vadovai, darbuotojai, rengiantys statistinę informaciją, vadovaudamiesi pateiktomis rekomendacijomis revizijoms dokumentuoti (1 priedas), analizuoja revizijas, jų įtaką statistinių rodiklių kokybei. Taip pat siūloma vadovautis konkrečiam tyrimui / darbui Eurostato teikiamomis rekomendacijomis (jei tokios yra). Revizijų analizės rezultatai

(vidutinė revizija ir vidutinė absoliuti revizija) teikiami metaaprašuose Oficialiosios statistikos portale bei teikiamose kokybės ataskaitose Eurostatui.

14. Apie neplaninės revizijos atlikimą statistinio tyrimo arba darbo vadovas, darbuotojas, rengiantis statistinę informaciją, prieš skelbdamas revizuotą statistinę informaciją, informuoja departamento vadovybę ir paaiškina revizijos priežastis.

15. Neplaninės revizijos rezultatai skelbiami vartotojams iš karto po jos atlikimo, kartu paaiškinant revizijos priežastis, metodinius pakeitimus, revizijos įtaką rezultatams.

16. Jei paskelbtoje statistinėje informacijoje yra pastebima klaida (dėl skaičiavimo, metodo taikymo ar pan.) ir, įvertinus jos reikšmingumą, paaiškėja, kad yra reikalinga neplaninė revizija, atsakingas statistinio tyrimo arba darbo vadovas, darbuotojas, rengiantis statistinę informaciją, imasi visų reikalingų šiame dokumente aprašytų veiksmų.

17. Jei paskelbtoje statistinėje informacijoje pastebima techninė klaida, kuriai ištaisyti nereikia revizijos, ji yra nedelsiant taisoma ir apie ją informuojami vartotojai Lietuvos statistikos departamento statistikos sklaidos ir komunikacijos taisyklių nustatyta tvarka. Revizijų analizės rodikliai nėra pateikiami.

18. Revizuoti / patikslinti rodikliai Rodiklių duomenų bazėje Oficialiosios statistikos portale žymimi sutartiniu simboliu.

19. Taip pat apie numatomą statistinės informacijos revizavimą / patikslinimą gali būti skelbiama ir informaciniuose pranešimuose.

VII. SKYRIUS REVIZIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS

20. Revizijų kokybės analizė yra svarbi priemonė, padedanti statistinės informacijos rengėjams išsamiai įvertinti statistinių rodiklių kokybę, jų rengimo metodiką ir procesus, laiku identifikuoti įverčių skaičiavimo trūkumus, jei tokių yra. Todėl labai svarbu atlikti ne tik pagrindinių agreguotų statistinių rodiklių, bet ir visų jų komponentų revizijų analizę.

21. Statistinės informacijos rengėjai, atlikdami revizijų analizę, turėtų orientuotis į revizijos įtaką agreguotų statistinių rodiklių kokybei, stebėdami galimus sisteminius duomenų kokybės nukrypimų šaltinius ir identifikuodami statistinių duomenų rinkimo ir apdorojimo procesų gerintinas sritis.

22. Revizijų analizė yra supaprastinta ir išsami. Supaprastinta revizijų analizė atliekama pagrindiniams statistiniams rodikliams ir fiksuotais laiko tarpais: kiekvieną kartą paskelbus revizuotus statistinius rodiklius. Išsami revizijų analizė yra atliekama visam paskelbtų statistinių rodiklių rinkiniui bent kartą per metus.

23. Revizijos analizės metu vertinamas gautas statistinio rodiklio reikšmės pokytis. Galimi pokyčio matai:

23.1. Vidutinė revizija

$$R1 = \sum_{i=1}^n \frac{(V_i - P_i)}{n}$$

čia:

V_i – patikslinta *i-tojo* laikotarpio statistinio rodiklio reikšmė;

P_i – pirmojo *i-tojo* laikotarpio statistinio rodiklio reikšmė;

n – stebėjimų arba revizuotų periodų skaičius;

23.2. Vidutinė absoliuti revizija

$$R2 = \sum_{i=1}^n \frac{|V_i - P_i|}{n}$$

23.3. Santykinė vidutinė absoliuti revizija

$$R3 = \frac{\sum_{i=1}^n |V_i - P_i|}{\sum_{i=1}^n V_i}.$$

23.4. Standartinis revizijos nuokrypis

$$R4 = \left\{ \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (R_i - R1)^2 \right\}^{1/2},$$

čia:

R_i – gautas skirtumas tarp *i-tojo* laikotarpio statistinio rodiklio pirmosios ir patikslintos reikšmių $R_i = V_i - P_i$.

23.5. Revizijų plotis (gaunamas iš maksimalios reikšmės atėmus minimalią reikšmę)

$$R5 = \max(R_i) - \min(R_i), i = 1, \dots, n.$$

23.6. Revizijų mediana (požymio reikšmė, kuri dalija variacinę eilutę į dvi dalis).

24. Analizuojant revizijos poveikį statistinių rodiklių kokybei, gali būti naudojama aprašomoji statistika, statistiniai testai, ekonometriniai modeliai.

25. Analizės rezultatai turi būti dokumentuojami, pildant analizės rezultatų lentelę ir pateikiant susijusius komentarus. Lentelėje nurodomi nagrinėjamam statistiniam rodikliui taikomi revizijos pokyčio matai.

VIII. SKYRIUS

PRIEDAS

26. Rekomendacijos revizijoms dokumentuoti.

IX. SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Pasikeitus šiame dokumente nurodytiems teisės aktams ir kitiems dokumentams, taikomos aktualios jų redakcijų nuostatos.
